

**IZVJEŠĆE
STRUČNOG POVJERENSTVA
O REAKREDITACIJI
POSLIJEDIPLOMSKOG SVEUČILIŠNOGA STUDIJA
PRAVNE ZNANOSTI
PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU**

**Datum posjeta visokom učilištu:
24. travnja 2017.**

Kolovoz, 2017.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz sredstava Europskog socijalnog fonda.
Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost Agencije za znanost i visoko obrazovanje.

SADRŽAJ

UVOD.....	3
KRATAK OPIS STUDIJSKOG PROGRAMA.....	5
PREPORUKA STRUČNOG POVJERENSTVA AKREDITACIJSKOM SAVJETU AGENCIJE.....	6
PREPORUKE ZA POBOLJŠANJE KVALITETE STUDIJSKOG PROGRAMA	6
PREDNOSTI STUDIJSKOG PROGRAMA	6
NEDOSTACI STUDIJSKOG PROGRAMA.....	6
PRIMJERI DOBRE PRAKSE	7
USKLAĐENOST S PROPISANIM UVJETIMA IZVOĐENJA	8
OCJENA KVALITETE	10

UVOD

Stručno povjerenstvo koje je imenovala Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) izradilo je Izvješće o reakreditaciji poslijediplomskog (doktorskog) sveučilišnoga studijskog programa *Pravne znanosti* na temelju Samoanalize studijskog programa, popratne dokumentacije te posjeta Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Agencija za znanost i visoko obrazovanje, javno tijelo koje je punopravni član Europskog registra agencija za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (*European Quality Assurance Register for Higher Education* – EQAR) i Europske udruge za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (*European Association for Quality Assurance in Higher Education* – ENQA), u skladu sa Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju (NN 45/09) i Pravilnikom o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskih programa i reakreditaciju visokih učilišta (NN 24/10), provodi reakreditaciju visokih učilišta, odnosno njihovih studijskih programa. Ovdje je riječ o reakreditaciji dijela djelatnosti visokih učilišta, odnosno sveučilišnih poslijediplomskih studijskih programa.

Akreditacijski savjet Agencije imenovao je Stručno povjerenstvo kao neovisno stručno tijelo, kako bi provelo neovisno vrednovanje poslijediplomskoga sveučilišnoga studija *Pravne znanosti*.

Izvješće sadrži:

- kratki opis studija
- preporuku Stručnog povjerenstva Akreditacijskom savjetu Agencije
- preporuke za poboljšanje kvalitete i prijedloge mjera koje treba provesti u predstojećem razdoblju (te provjeriti postupkom naknadnog praćenja)
- kratku analizu prednosti i nedostataka visokog učilišta
- popis uočenih dobrih praksi
- zaključke o usklađenosti s propisanim uvjetima izvođenja studija
- zaključke o usklađenosti s kriterijima za ocjenu kvalitete.

Članovi Stručnog povjerenstva:

- Prof. Tamás Hoffmann, Hungarian Academy of Sciences, Mađarska, predsjednik Stručnog povjerenstva
- Dr. Gerhard van der Schyff, Tilburg Law School, Department for Public Law, Jurisprudence and Legal History, Tilburg University, Nizozemska
- Dr. Dagmar Simon, The WZB Berlin Social Science Center, Njemačka
- Prof. Dibyesh Anand, University of Westminster, Ujedinjeno Kraljevstvo
- Dr. Igor Štikš, University of Edinburgh, Ujedinjeno Kraljevstvo
- Prof. Mare Leino, Tallinn University, Estonija
- Max Lügert, doktorand, Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Njemačka
- Marko Radenović, doktorand, Princeton University/McKinsey & Company, Hrvatska
- Katja Simončič, doktorandica, Inštitut za kriminologiju pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Slovenija.

Fakultet su posjetili:

- Prof. Tamás Hoffmann, Hungarian Academy of Sciences, Mađarska
- Dr. Gerhard van der Schyff, Tilburg Law School, Department for Public Law, Jurisprudence and Legal History, Tilburg University, Nizozemska
- Dr. Dagmar Simon, The WZB Berlin Social Science Center, Njemačka
- Prof. Dibyesh Anand, University of Westminster, Ujedinjeno Kraljevstvo
- Dr. Igor Štiks, University of Edinburgh, Ujedinjeno Kraljevstvo
- Prof. Mare Leino, Tallinn University, Estonija
- Max Lügert, doktorand, Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Njemačka
- Marko Radenović, doktorand, Princeton University/McKinsey & Company, Hrvatska
- Katja Simončič, doktorandica, Inštitut za kriminologiju pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Slovenija.

U analizi dokumenata, studijskom posjetu i pisanju Izvješća, podršku radu Stručnog povjerenstva pružili su:

- Maja Briški, koordinatorica, AZVO,
- Goran Briški, prevoditelj tijekom posjeta Visokom učilištu i prevoditelj izvješća, AZVO.

Tijekom posjeta Visokom učilištu, Stručno je povjerenstvo održalo sastanke s:

- Upravom Fakulteta
- voditeljima studijskih programa,
- doktorandima,
- nastavnicima i mentorima,
- vanjskim dionicima,
- alumnijima.

Povjerenstvo je također obišlo knjižnicu, računalne učionice, referadu te predavaonice.

KRATAK OPIS STUDIJSKOG PROGRAMA

Naziv studijskog programa iz dopusnice: Poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij Pravne znanosti

Nositelj(i): Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Izvođač(i): Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Mjesto izvođenja: Zagreb

Područje i polje: Društvene znanosti, Pravo

Broj doktoranada: 306

Broj doktoranada kojima se studij financira: 17

Broj doktoranada koji sami plaćaju studij i onih kojima studij plaća poslodavac: 289

Broj neaktivnih doktoranada (koji nisu redovito upisali godinu, ali još uvijek imaju pravo studiranja): 85

Broj nastavnika na doktorskom studiju: 112

Broj mentora na doktorskom studiju: 27

Broj doktoranda koji imaju službeno imenovanog mentora: 32

Ishodi učenja studijskog programa:

IU 1: samostalno osmišljavanje i provođenje istraživanja u polju pravnih znanosti;

IU 2: obavljanje visoko specijaliziranih poslova u pravnoj struci u privatnom i javnom sektoru;

IU 3: izgrađivanje akademske karijere na nekoj od znanstveno-nastavnih ili znanstvenih institucija;

IU 4: nastavak usavršavanja na poslijedoktorskoj razini;

IU 5: izrada produbljenih kritičkih analiza, evaluacija i sinteza sadržaja iz područja pravnih znanosti;

IU 6: primjena tehnika i metodologija te prilagođavanje procesa istraživanja u području pravnih znanosti;

IU 7: diseminacija i vrednovanje postignutih rezultata istraživanja u polju pravnih znanosti;

IU 8: promicanje izvrsnosti u akademskom i profesionalnom kontekstu u polju pravnih znanosti, u okviru društva utemeljenog na znanju;

IU 9: daljnja primjena usvojenih upravljačkih i generičkih vještina.

PREPORUKA STRUČNOG POVJERENSTVA AKREDITACIJSKOM SAVJETU AGENCIJE

Na temelju obavljenog postupka reakreditacije, odnosno procjene dostavljenog materijala (Samoanaliza i dr.), posjeta visokom učilištu i razgovora predviđenih protokolom posjeta Stručnog povjerenstva, Stručno povjerenstvo donosi neovisno mišljenje u kojem Akreditacijskom savjetu Agencije preporučuje:

izdavanje pisma očekivanja s rokom uklanjanja nedostataka do tri godine.

PREPORUKE ZA POBOLJŠANJE KVALITETE STUDIJSKOG PROGRAMA

1. Visokom se učilištu preporučuje izmijeniti omjer nastavnog i istraživačkog segmenta na doktorskom studiju u korist potonjeg. U tom se smislu preporučuje implementacija mjere 2.5 Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (usvojene 2014.), u kojoj se kao cilj navodi postizanje istraživačke komponente od 80 %.
2. Kako bi se naglasio snažan istraživački profil dokorskog studija, preporučuje se dodijeliti mentore studentima na samom početku njihova studija.
3. Kako bi se naglasio snažan istraživački profil dokorskog studija, preporučuje se upisivati samo one kandidate kojima je prihvaćen prijedlog dokorskog rada.
4. Veći je naglasak potrebno staviti na stjecanje prenosivih vještina te ih eksplicitno uklopiti u program.
5. Preporučuje se implementirati softver za otkrivanje plagiranja, kontinuirano podizati svijest o etici i integritetu u istraživanju te pohranjivati doktorske radove u javno dostupnu bazu Dabar.

PREDNOSTI STUDIJSKOG PROGRAMA

1. Preporuke Salzburg II iz 2010. naglašavaju potrebu stvaranja kritične mase i raznolikosti istraživanja na visokim učilištima, u svrhu kvalitetnijeg dokorskog obrazovanja. Na Pravnome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu postoje dokazi kritične mase i raznolikosti istraživanja.
2. Studenti ističu da su im mentori dostupni.
3. Studenti također naglašavaju da dio nastave mogu prilagoditi svojim istraživanjima.
4. Poslodavci su zadovoljni generičkim i akademskim vještinama koje doktorandi stječu.

NEDOSTACI STUDIJSKOG PROGRAMA

1. Preveliki broj kolegija na različitim smjerovima; nastava oduzima barem 1,5 godinu programa.
2. Preveliki fokus na općim kolegijima umjesto na istraživačkom radu.
3. Doktorandima se mentori dodjeljuju najčešće u petom semestru; tek se tad definirai jasan prijedlog dokorskog istraživanja.

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

1. Na smjeru Europsko pravo, u sklopu kolegija Metodologija istraživanja, studenti od ove godine prezentiraju svoja istraživanja kolegama te uz raspravu dobivaju povratne informacije. Povjerenstvo smatra da bi se takva praksa trebala uvesti na svim smjerovima.

USKLAĐENOST S PROPISANIM UVJETIMA IZVOĐENJA

Propisani minimalni zakonski uvjeti:	DA/NE bilješke
1. Visoko je učilište (VU) upisano u Upisnik znanstvenih organizacija u znanstvenom području doktorskog studija i ima pozitivan ishod reakreditacije (dopusnicu) za znanstvenu djelatnost i visoko obrazovanje.	DA
2. VU ima „vertikalnu“ studijskih programa (izvodi preddiplomske i diplomske sveučilišne studijske programe) koji vode do doktorskog studija u istom području i polju ili poljima (u slučaju interdisciplinarnih studija) te potreban broj nastavnika, kao što je definirano člankom 6 Pravilnika o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskog programa i reakreditaciju visokih učilišta (NN 24/2010).	DA
3. VU ima zaposlen potreban broj znanstvenika, kako je definirano člankom 7 Pravilnika o uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje znanstvene djelatnosti, uvjetima za reakreditaciju znanstvenih organizacija i sadržaju dopusnice (NN 83/2010).	DA
4. Više od 50 % sadržaja na visokom učilištu izvode vlastiti nastavnici (nastavnici u punom radnom odnosu i izabrani u znanstveno-nastavna zvanja).	DA
5. Omjer je nastavnika i studenata na cijelom visokom učilištu ispod 1 : 30.	DA ¹
6. Visoko je učilište osiguralo javnost disertacija.	NE
7. Visoko je učilište osiguralo postupak oduzimanja akademskog stupnja (dr. sc.) odredbama statuta ili drugoga općeg akta ako se utvrdi da je stečen protivno propisanim uvjetima za njegovo stjecanje, grubim kršenjem pravila studija ili na temelju disertacije koja je plagijat ili krivotvorina.	DA
Dodatni uvjeti Akreditacijskog savjeta za izdavanje pozitivnog mišljenja	DA/NE (bilješke)
1. VU (ili više njih) ima barem pet nastavnika izabranih u znanstveno-nastavna zvanja u polju ili poljima relevantnim za izvođenje studija, uključenih u izvođenje doktorskog studija.	DA
2. VU u postupku posljednje reakreditacije ima standard Znanstvena i stručna djelatnost ocijenjen najmanje „djelomično provedeno“ (3).	DA
3. VU ima program doktorskog studija usklađen sa strateškim programom znanstvenog istraživanja.	DA
4. Omjer mentora i doktoranada na visokom učilištu nije veći od 1 : 3.	DA
5. Mentori (svi) udovoljavaju svim sljedećim uvjetima: a) zaposlen na znanstvenom ili znanstveno-nastavnome radnom mjestu ili suradničkom (post. doc.) i ima barem dvije godine istraživačkog post. doc. iskustva;	a) DA b) NE

¹ Izmijenjeno po očitovanju visokog učilišta a prema analizi iz informacijskog sustava MOZVAG (25.10.2017.).

<p>b) aktivan znanstvenik u znanstvenom području doktorskog studija (u posljednjih pet godina objavljivao znanstvene radove, sudjelovao na međunarodnim znanstvenim skupovima i/ili sudjelovao u projektima (tablica 2, Mentori i doktorandi);</p> <p>c) potvrđuje izvedivost okvirnog plana istraživanja pri upisu doktoranda (ili pri prijavi teme);</p> <p>d) osigurava potrebne uvjete (uključujući financijsku podršku) za provedbu znanstvenih istraživanja doktoranada (sukladno s okvirnim planom istraživanja doktoranda), bilo kao voditelj, suvoditelj ili suradnik znanstvenog projekta ili na druge načine;</p> <p>e) prošao neku vrstu osposobljavanja (komentorstvo, radionice ili dr.);</p> <p>f) ima pozitivno mišljenje visokog učilišta o mentorskom radu.</p>	<p>c) DA</p> <p>d) NE</p> <p>e) NE</p> <p>f) DA</p>
<p><i>Napomene:</i></p> <p>b) Nije dokumentirana istraživačka aktivnost svih mentora u posljednjih pet godina.</p> <p>c) Da, ali uglavnom nakon što se polože svi nužni kolegiji, što znači uglavnom u petom semestru. Vidi dodatne preporuke Povjerenstva u pogledu upisivanja samo onih studenata kojima je prihvaćena tema doktorskog istraživanja.</p> <p>d) Povjerenstvo je od studenata doznalo da mogućnosti postoje, no da se ne mogu uvijek iskoristiti.</p> <p>e) U Samoanalizi je navedeno da organiziranje takvih edukacija tek predstoji.</p>	
<p>6. Nastavnici udovoljavaju svim sljedećim uvjetima:</p> <p>a) zaposlen na znanstvenom ili znanstveno-nastavnome radnom mjestu;</p> <p>b) aktivan znanstvenik, prepoznat u polju predmeta koji predaje (t. 1.).</p>	<p>a) NE</p> <p>b) NE</p>
<p><i>Napomene:</i></p> <p>a) Prema tablici u Samoanalizi, nisu svi nastavnici izabrani u znanstveno ili znanstveno-nastavno zvanje.</p> <p>b) Prema tablici u Samoanalizi, ovaj kriterij ne zadovoljavaju svi nastavnici.</p>	
<p>7. Mentor u pravilu ne sudjeluje u povjerenstvu za ocjenu teme, ocjenu i obranu doktorskog rada.</p>	<p>NE</p>
<p>8. Program doktorskog studija osigurava barem tri godine individualnoga/samostalnoga istraživačkog rada (paralelno, individualno, unutar ili izvan nastave), a pod samostalnim se istraživačkim radom podrazumijeva pisanje disertacije, pisanje radova, odlazak na međunarodne konferencije, terenski rad, nastava u svrhu istraživanja i dr.</p>	<p>NE</p>
<p><i>Napomene:</i></p> <p>Doktorski studij je trogodišnji program, no od toga najmanje 1,5 godina otpada na nastavu. Studenti ističu da su neki kolegiji vrlo slični onima koje su položili u prethodnom ciklusu studija. Većina kolegija nije usmjerena na istraživački rad, već na stjecanje dodatnih znanja.</p>	
<p>9. U slučaju združenih, zajedničkih studija te doktorskih škola (na sveučilišnoj razini), VU suradnju potkrepljuje odgovarajućim ugovorima; program izvodi s akreditiranim visokim učilištima (za zajedničke i združene doktorske studije), odnosno program izvodi (na doktorskoj školi) na način koji udovoljava svim propisanim uvjetima te osigurava kvalitetnu koordinaciju i podršku doktorandima; pokrivenost je nastave vlastitim nastavnicima (svih izvođača) barem 80 %.</p>	<p>Ovaj standard nije primjenjiv.</p>

OCJENA KVALITETE

	OCJENA KVALITETE I OBJAŠNJENJE POVJERENSTVA
1. RESURSI: NASTAVNIČKI, MENTORSKI I ISTRAŽIVAČKI KAPACITETI I INFRASTRUKTURA	
1.1. Visoko je učilište prepoznatljiva institucijapo istraživačkim/umjetničkim postignućima u znanstvenoj/umjetničkoj disciplini iz koje izvodi doktorski studij.	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Broj visokokvalitetnih publikacija ukupno je uzevši nizak. Prema podacima iz Samoanalize, 135 nastavnika objavilo je ukupno 162 znanstvena rada u A1 časopisima, a najveći je dio tih radova objavljen u vlastitim časopisima. Potrebno je staviti veći naglasak na objavljivanje u međunarodnim časopisima, uključujući i poticaje znanstvenicima čiji su radovi objavljeni u međunarodnim časopisima najviše kategorije.</p>
1.2. Broj i opterećenost nastavnika angažiranih na doktorskom studiju osiguravaju kvalitetno doktorsko obrazovanje.	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Ukupno je nastavno opterećenje nastavnika angažiranih na doktorskom studiju vrlo visoko. Prema tablicama u Samoanalizi, više od 20 nastavnika ima radno opterećenje veće od 400 normasati, od čega ih 8 ima radno opterećenje od preko 500 normasati. Jedan nastavnik ima opterećenje od čak 604 normasati.</p> <p>Uz to, neki mentori imaju i znatno više od 3 doktoranda. Suprotno navodima u Samoanalizi, mentori znaju imati i do 7 doktorskih studenata.</p>
1.3. Nastavnici su visokokvalificirani znanstvenici za predmete koje drže i kojima su posvećeni, i time omogućavaju kvalitetan doktorski studij.	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Većina nastavnika aktivni su istraživači u svojim područjima. Međutim, prema tablici u Samoanalizi, nemaju svi aktivne istraživačke profile. Potrebno je poticati objavljivanje na međunarodnoj razini te izlaganja na međunarodnim konferencijama.</p>
1.4. Broj i kvalifikacije mentora osiguravaju kvalitetnu izradu dokorskoga rada.	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Mentori su stručnjaci u svojim područjima i doktorski su studenti zadovoljni pažnjom i savjetima koje od njih dobivaju. Mentori su uglavnom dostupni, premda neki studenti napominju da konzultacije znaju biti kratke i s razmacima od nekoliko mjeseci. Neki mentori imaju i više</p>

	od 3 doktoranda i radno opterećenje značajno iznad 300 norma sati. Potrebno je obratiti dodatnu pozornost tome da se mentorima ne dodjeljuje preveliki broj studenata, čak i ako je riječ o ulozi „potencijalnog mentora“.
1.5. Visoko je učilište razvilo metode provjere kvalificiranosti nastavnika i mentora.	Visoka razina kvalitete. Novim fakultetskim pravilnikom o poslijediplomskom studiju, čija se primjena tek očekuje, osigurat će se odgovarajuća provjera kvalifikacija i kompetencija nastavnika i mentora.
1.6. Visoko učilište raspolaže kvalitetnim istraživačkim resursima u skladu sa zahtjevima znanstvene discipline iz koje se izvodi doktorski program.	Potrebna su poboljšanja. Studenti imaju pristup najnovijoj domaćoj i stranoj znanstvenoj literaturi. Naročito je dojmljiv pristup međunarodnim e-bazama podataka iz područja prava, a knjižnično je osoblje osposobljeno pružati relevantne podatke doktorandima za potrebe njihovih istraživanja. Prostor knjižnice je, međutim, ograničen, kao i njezino radno vrijeme. Budući da knjižnica ne radi kasno poslijepodne i vikendom, izvanredni studenti koji su zaposleni nisu je u mogućnosti koristiti. Ovo je svakako potrebno ispraviti.
2. INTERNI SUSTAV OSIGURAVANJA KVALITETE STUDIJA	
2.1. Visoko je učilište definiralo i usvojilo djelotvorne postupke kojima se predlaže, odobrava i izvodi doktorski studij. Ti postupci uključuju obrazloženje znanstvenih/umjetničkih, kulturnih, društvenih i gospodarskih potreba.	Potrebna su poboljšanja. Temeljem podataka koje je prikupilo, Povjerenstvo ne može sa sigurnošću ustvrditi da se uspostavljeni postupci na koje se ovaj kriteriji odnosi učinkovito koriste za izvođenje dokorskog obrazovanja visoke kvalitete. Konkretno, Povjerenstvo drži da je studij trenutno previše usmjeren na <i>nastavu</i> , umjesto na <i>samostalnoistraživanje</i> (vidi 4.1). Isto tako, premda studijski program slijedi strategiju istraživanja (vidi točku 2.2), ne pridaje se dovoljno pozornosti pripremi studenata za <i>znanstveno-istraživački</i> rad. Na razini cijeloga programa, tri su kolegija koja se klasificiraju kao „metodološki“: 1) Komparativno pravo 2) Pretraživanje pravnih izvora i baza podataka

3) Prijavljivanje znanstvenih projekata.

Temeljem predočenih opisa ovih kolegija, Povjerenstvo zaključuje sljedeće:

1) Kolegij iz komparativnog prava ne bi se trebao smatrati metodološkim, nego općim kolegijem. Činjenica da se predmet računa kao metodološki dvostruko je problematična, budući da doktorandi koji ga izaberu tijekom studija polažu samo jedan pravi „metodološki“ kolegij.

2) Predmet Pretraživanje pravnih izvora i baza podataka neophodan je za doktorsko istraživanje i ne bi trebao biti izborni. Sudeći po njegovom sadašnjem opsegu, međutim, kolegiju bi možda bolje pristajao status obaveznog, ali dopunskog kolegija, po mogućnosti s jednostavnim (prolaz/pad) sustavom ocjenjivanja.

3) Predmet Prijavljivanje znanstvenih projekata najbliže je onome što se obično smatra „metodološkim“ kolegijem. Njime se pokriva niz tema; od koncepta znanosti, do neprihvatljivih praksi u znanstveno-istraživačkom radu (uključujući i plagiranje), metoda u društvenim znanostima te znanstvene etičnosti. Premda je ovaj raspon tema dojmljiv, on je istovremeno i problematičan. Povjerenstvo je mišljenja da 15 sati jednostavno nije dovoljno da studenti postignu dublje razumijevanje ovih tema. Dvojbe oko nedovoljne metodološke pripreme doktoranada dodatno produbljuje činjenica da su metodološka poglavlja disertacija koje smo dobili na uvid vrlo niske kvalitete te da u njima gotovo potpuno nedostaje pregled relevantne i recentne literature.

Preporuka je Povjerenstva uvođenje izbornih kolegija iz pravne analize doktrine (normativne, deskriptivne, itd.), kvalitativnih metoda (studije slučaja, etnografska ili povijesna metoda, utemeljena teorija, lingvistička analiza, narativna istraživanja, itd.), kao i jednog izbornog predmeta iz kvantitativnih metoda empirijskog pravnog istraživanja (statistika, teorija igara, itd.).

Vjerujemo da bi studenti imali koristi od dobro strukturiranog pregleda različitih škola mišljenja u području prava (pravni formalizam, pozitivizam, realizam, interpretativizam, teorije prirodnih zakona i prava, itd.).

	<p>njihovih filozofskih podloga i praktičnih implikacija. Neki se od ovih pristupa obrađuju u sklopu općih kolegija, no ne i dovoljno duboko da bi se studentima omogućilo koherentno, obuhvatno razumijevanje različitih perspektiva.</p> <p>Mišljenje je Povjerenstva da bi se na taj način studentima omogućilo da bolje prilagode vlastita istraživanja pojedinim pravnim disciplinama i suvremenim tokovima u pravnoj znanosti.</p>
<p>2.2. Program je usklađen sa znanstvenom misijom i vizijom, odnosno istraživačkom strategijom Visokog učilišta.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Prošle je godine Visoko učilište usvojilo istraživačku strategiju za razdoblje 2016.-2020. Studijski je program po pitanju tema i sadržaja kolegija uglavnom usklađen s tom strategijom. Teme programa također odražavaju namjeru, navedenu u Strategiji, da se „posebna pozornost“ posveti interdisciplinarnim istraživanjima.</p> <p>Nije, međutim, razvidno je li sama Strategija izrađena usmjerenim, <i>top-down</i> pristupom (odozgo prema dolje) razvoju plana istraživanja, temeljem identificiranih „znanstvenih/umjetničkih, kulturnih, društvenih i gospodarskih potreba“. Po mišljenju Povjerenstva korišten je prvenstveno <i>bottom-up</i> pristup (odozdo prema gore), odražavajući istraživačke interese i stručnost znanstveno-nastavnog osoblja Fakulteta.</p> <p>Strategija sadrži popis od 46 tema, podijeljenih u četiri cjeline. Na nesreću, prva (i daleko najveća) tematska cjelina – „Novi hrvatski pravni sustav“ - nedovoljno je definirana i konceptualno nekohezivna. Ona se sastoji od 33 teme (otprilike 70 % od ukupnog broja); od istraživanja recentnih razvoja hrvatskog zakonskog okvira, posebice njegove interakcije sa širim pravnim, političkim i socijalnim okvirom EU-a, do onih čija je veza s krovnom tematskom cjelinom slabije vidljiva; npr. „pravna lingvistika“, „odgovornost u međunarodnom pravu“, „opći sustav trgovačkog prava“, „pravni, ekonomski i socijalni aspekti konkurentnosti“, „suvremeni izazovi transportnog prava“, itd. Preostale su tri tematske cjeline znatno fokusiranije te sadrže od 3 do 6 odgovarajuće povezanih tema.</p> <p>Preporuka je Visokom učilištu revidirati istraživačku strategiju - precizno i uz odgovarajuće dokaze utvrditi područja gdje su daljnja pravna istraživanja najpotrebnija, uz izradu strukturiranog plana istraživanja prema</p>

	<p>prioritetima - kako bi se osiguralo da rezultati znanstvenog rada i stručnosti na razini programa imaju najširu moguću korist i utjecaj.</p>
<p>2.3. VU sustavno prati uspješnost programa periodičnim vrednovanjem doktorskog studija i radi na poboljšanjima.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Nije jasno vrednuje li se opseg programa (i pojedinih smjerova) na temelju potreba hrvatskog društva ili potreba za određenim brojem doktora znanosti godišnje. Upisne kvote (oko 50 po ciklusu upisa, 306 od 2006. godine), postotak upisanih kandidata (oko 70% prijavljenih; kandidate se odbija samo ako ne zadovoljavaju minimalne uvjete) i stopa završnosti (samo 96 doktoranada od 2006. godine, tj. manje od 1/3), ukazuje na to da Visoko učilište upisuje previše studenata na pojedine smjerove, da postupak upisa nije dovoljno selektivan i da premali broj doktoranada uopće završava svoj studij, a kamoli u predviđenom roku od tri godine. (Povjerenstvo je svjesno da postoje i drugi faktori, prije svega činjenica da je velika većina studenata zaposlena na puno radno vrijeme.)</p>
<p>2.4. Visoko učilište sustavno prati uspješnost mentora, ima mehanizme vrednovanja mentora te definirana pravila vezane uz promjenu mentora i rješavanja mogućih problema između mentora i doktoranda.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Doktorandi vrednuju svoje mentore jednom godišnje, no nije jasno koriste li se ovi podaci za poboljšanje rada mentora. Obaveze mentora definirane su relevantnim pravilnicima, no prema saznanjima Povjerenstva, studenti o tome nisu jasno informirani te im je bez <i>benchmark</i> teško ocijeniti rad mentora.</p> <p>Budući da nije propisano koliko bi se često doktorandi trebali sastajati sa svojim mentorima, rad mentora ne može se vrednovati po ovome kriteriju.</p> <p>Na temelju tri evaluacijska obrasca koje je dobilo na uvid, Povjerenstvo zaključuje da su obrasci nedovoljno definirani, što rezultira nestrukturiranom evaluacijom u kojoj se fokusi i razine detalja razlikuju. Razlog možda leži u činjenici da svaki smjer koristi svoj evaluacijski obrazac, zbog čega ih je teško uspoređivati.</p> <p>Povjerenstvo je također primijetilo da neke evaluacije uključuju iscrpan pregled rada mentora - koji pripremaju doktorandi - i to po pitanju „znanstvene aktivnosti mentora“, njegova sudjelovanja u radu „međunarodno priznatih znanstvenih institucija u zemlji i inozemstvu“ ili</p>

	<p>njegova „usavršavanja kompetencija ključnih za mentorski rad“. Držimo da su ovo izuzetno važni elementi vrednovanja rada mentora, ali i da to ne bi trebali ocjenjivati doktorandi već drugi mentori i voditelji smjerova/programa, odnosno vanjski evaluatori.</p> <p>S druge strane, valja napomenuti da postoji vrlo jednostavna procedura za promjenu mentora, što u određenoj mjeri otklanja neke naše dvojbe. No, iako takav postupak može biti od koristi ili zaštititi pojedinog studenta, on ne pomaže poboljšanju kvalitete rada mentora u cjelini. Postoji određena zabrinutost da bi potencijalno opravdane kritike rada nekog mentora, njegovih stavova i sl. mogle ostati nedokumentirane i neriješene, budući da nezadovoljni studenti jednostavno promjene mentora. (Dodatno zabrinjava činjenica da se voditelji smjerova nisu mogli sjetiti niti jednog primjera negativne ocjene mentora.)</p>
<p>2.5. Visoko učilište osigurava akademsku čestitost i slobodu znanstvenog istraživanja.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Nije jasno postoji li dokument ili politika kojom se reguliraju etički aspekti istraživačkog rada i pisanja znanstvenih radova, prije svega po pitanju plagiranja i kako ga izbjeći. Stav je Povjerenstva da nije dovoljno oslanjati se na činjenicu da je plagiranje protuzakonito i na pretpostavku da studenti to znaju. Iako doktorandi svojim potpisom jamče da neće sudjelovati u plagiranju, bez jasno definiranih granica što je dopušteno a što nije, učinak takvog jamstva u najboljem je slučaju ograničen.</p> <p>Doktorandi su tijekom studija dužni objaviti dva rada u recenziranim časopisima koji imaju vlastite smjernice o plagiranju, no stav je Povjerenstva da bi Visoko učilište trebalo prepoznati važnost definiranja vlastitih, jasnih institucijskih pravila, jer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) doktorande bi o njima trebalo informirati od samoga početka i ona bi trebala biti implicitna u svim znanstvenim radovima koje objave tijekom studija; 2) moguće je da se takva pravila razlikuju od časopisa do časopisa, uzrokujući dvojbe i prijepore oko toga što čini plagijat. <p>Plagiranje je obuhvaćeno metodološkim predmetom Prijavljivanje znanstvenih projekata, no nije jasno upućuju li se doktorandi samo u koncept ili im se daju i smjernice.</p>

	<p>Taj je kolegij, osim toga, izborni, što znači da doktorandi mogu završiti svoj studij bez doticaja s tom temom.</p> <p>Visoko učilište trenutno ne koristi niti jedno softversko rješenje za otkrivanje plagijata - naše je shvaćanje da se o tome još uvijek vode rasprave na razini Sveučilišta i sa Srcem (Sveučilišni računski centar Sveučilišta u Zagrebu) i da načini provedbe i vremenski okvir još nisu definirani.</p> <p>U rijetkim slučajevima otkrivanja plagijata, kazne su preblage da bi imale ozbiljnijeg učinka –primjerice, jednom je studentu povjerenstvo odbilo disertaciju, no bilo mu je dopušteno završiti studij s drugom disertacijom, koju je obranio pred drugim povjerenstvom.</p> <p>U ovome trenutku obranjeni doktorski radovi nisu javno dostupni. Plan je Visokog učilišta do kraja 2017. osigurati „sve uvjete potrebne za početak rada na razvoju i uspostavi repozitorija doktorskih radova, uključujući odabir i pripremu predmeta za digitalizaciju, definiranje i pripremu meta-podataka, digitalno snimanje“. „Predviđeni je rok za dovršetak ovog zadatka, uključujući i uspostavljanje arhiva, digitalnog sadržaja / digitalne zbirke, pregled i pohranjivanje digitaliziranog sadržaja, akademska godina 2018./2019.“. (<i>Izvjješće o statusu repozitorija doktorskih radova</i>) Naša je preporuka privremeno uložiti dodatne napore i resurse kako bi se ovaj zadatak što brže obavio.</p> <p>Nadalje, iako postoji plan da se sažeci radova objavljuju, cjeloviti će tekstovi za pretraživanje biti dostupni samo korisnicima unutar specifičnog „institucijskog naziva domene“. Preporuka je Visokom učilištu definirati kojim će nazivima domena i prema kojim kriterijima pristup biti omogućen.</p> <p>Isto tako, preporučujemo da se pristup omogući većem broju domaćih i stranih institucija te da postupak odobravanja pristupa bude jednostavan, jasan i planiran s ciljem što šire javne dostupnosti.</p>
<p>2.6. Postupak izrade i obrane teme dokorskog rada jasan je i objektivan te obuhvaća javno predstavljanje teme dokorskoga istraživanja.</p>	<p>Visoka razina kvalitete.</p> <p>Postupak izrade i obrane teme dokorskog rada jasan je i objektivan te uključuje javno izlaganje teme.</p> <p>Po mišljenju Povjerenstva, jedini je problem što se mentori doktorandima ne dodjeljuju službeno od samog početka</p>

	studija, makar i provizorno. Za više vidi točke 3.1. i 4.1.
2.7. Ocjena doktorskoga rada rezultat je znanstvene procjene neovisnoga povjerenstva.	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Trenutno ne postoji poseban protokol za obranu doktorskog rada - obrana se obično provodi <i>ad-hoc</i>, temeljem osobnih preferencija članova povjerenstva. Preporuka je Visokom učilištu uspostaviti jasan protokol za obranu doktorskog rada, kako bi se osigurala ujednačena i visoka kvaliteta samog procesa, ali i ishoda doktorskog studija.</p> <p>Nadalje, preporuka je Povjerenstva uložiti dodatne napore u uključivanje inozemnih članova u povjerenstva za ocjenu doktorskog rada, makar i putem telekonferencije. „Inozemni član“ u ovome kontekstu podrazumijeva prijesvega osobe izvan najuže regije (tj. susjednih zemalja).</p> <p>Navedena povjerenstva u ovome trenutku sačinjava 3-5 članova, od kojih je jedan mentor doktoranda, no ne postoji funkcija diskutanta (<i>discussant</i>). Preporuke su Povjerenstva kako slijedi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Mentor bi trebao biti prisutan kod obrane doktorskog rada, no ne kao dio povjerenstva za ocjenu. 2) Ako je mentor dio povjerenstva, ono bi trebalo imati još najmanje tri člana. 3) Barem jedan član povjerenstva (ali ne mentor) trebao bi prilikom obrane imati funkciju diskutanta (<i>discussant</i>).
2.8. Visoko učilište objavljuje sve potrebne informacije o studiju, uvjetima upisa, izvođenja kao i uvjetima napredovanja i završetka studija na lako dostupnim mjestima i medijima.	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>U planu je redizajn mrežnih stranica, no nije jasno kad će on biti dovršen. Studenti su istaknuli da su relevantni podaci dostupni, no da sadržaj nije uvijek dobro organiziran i redovito ažuriran te da je pristup podacima ponekad otežan.</p> <p>Natječaj za upis objavljuje se u medijima koji su dostupni i u inozemstvu, no nema aktivnog privlačenja stranih studenata, naročito ne iz zemalja izvan neposrednog okruženja.</p> <p>Strani se studenti službeno mogu upisati na studij i upisuju se u znatnom broju. Međutim, „strani studenti“ u ovome kontekstu označava gotovo isključivo studente iz susjednih zemalja, koji razumiju i mogu pratiti kolegije na hrvatskom jeziku.</p>

	<p>Studij u ovome trenutku ne nudi kolegije na engleskom jeziku. Povjerenstvo je dobilo informacije da studenti mogu slušati kolegije na preddiplomskoj i diplomskoj razini, no oni (osim u rijetkim i iznimnim slučajevima) ne mogu nadomjestiti kolegije na doktorskoj razini.</p> <p>Uprava je istaknula da je spremna organizirati kolegije na engleskom jeziku za one strane studente koji ih zatraže. Uzevši, međutim, u obzir da se trenutno ne izvodi niti jedan kolegij na engleskom jeziku, kao i da potencijalni međunarodni studenti nisu jasno informirani o spremnosti uprave da ih uvede, čini se vrlo malo vjerojatnim da će se kandidati koji ne razumiju hrvatski pokušati upisati na studij pa tek potom zatražiti da se posebno za njih organiziraju kolegiji na engleskom jeziku.</p> <p>Budući da su i neki voditelji smjerova istaknuli da značajan broj doktoranada iskazuje interes za kolegijima na engleskom jeziku, Povjerenstvo preporučuje da se takvi kolegiji uvedu što je prije moguće.</p>
<p>2.9. Financijska sredstva prikupljena za potrebe dokorskog obrazovanja raspodjeljuju se jasno i na način koji osigurava održavanje i unapređivanje doktorske izobrazbe (osigurava provedbu i potporu doktorskim istraživanjima kako bi studenti uspješno završili program).</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Budući da je Povjerenstvu predložen samo vrlo općeniti sažetak prihoda i rashoda, naša je analiza ograničena, odnosno, ne možemo sa sigurnošću potvrditi da se sredstva „raspodjeljuju jasno“ ili „na način koji osigurava održavanje i unapređivanje doktorske izobrazbe“.</p> <p>Postoje, međutim, određene nedoumice oko naputka iz postojećih Okvirnih uputa da bi „(neobavezno) odgovarajuće rješenje bilo planirati da se najmanje 20-25 % prihoda isplaćuje u druge svrhe osim isplata naknada po ugovorima o (autorskom) djelu.“ (<i>Okvirne upute o trošenju sredstava poslijediplomskih studija u svrhe različite od isplata naknada po ugovorima o (autorskom) djelu</i>)</p> <p>Povjerenstvo smatra da ovo nije odgovarajuće, kako u pogledu definiranog minimuma tako i po pitanju neobvezujuće prirode predloženog rješenja. Preporučujemo povećanje ovog minimuma, postavljanje cilja kao obaveznog te uvrštavanje upravljanja financijama kao jednog od elemenata u vrednovanju programa / voditelja smjerova.</p>

	<p>Primjeri „opravdanog“ korištenje sredstava navedeni u Okvirnim uputama ne uključuju financiranje sudjelovanja na međunarodnim konferencijama za doktorande. Neki su doktorandi potvrdili da takve prakse doista nema.</p>
<p>2.10. Školarina se utvrđuje na temelju jasnih kriterija (i stvarnih troškova studija).</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Iz dostavljenog sažetka godišnjih prihoda i rashoda za sve studijske smjerove u razdoblju od 2012. do 2016. godine može se primijetiti da su rashodi (na svim smjerovima i kroz sve godine) kontinuirano znatno niži od prihoda. Nema smjera na kojemu je petogodišnji prosjek omjera rashoda i prihoda viši od 0,8; na smjeru „Međunarodno javno pravo i međunarodno privatno pravo“ on je čak 0,16. Na razini cijeloga programa troškovi su tijekom ovog petogodišnjeg razdoblja iznosili samo 50 % prihoda. Pod pretpostavkom da su dobiveni podaci točni i potpuni, brojke upućuju na to da su prema trenutnoj strukturi troškova iznosi školarina od 25 % do gotovo 600 % viši nego što je to potrebno, s prosjekom od 100 % za cijeli studij. Preporuka je Visokom učilištu sniziti iznose školarina i/ili povećati troškove u smjeru osiguravanja potpore doktorskim istraživanjima i sudjelovanju doktoranada na konferencijama.</p>
<p>3. POTPORA DOKTORANDIMA I NAPREDOVANJE TIJEKOM STUDIJA</p>	
<p>3.1. Visoko učilište određuje upisne kvote na temelju nastavničkih i mentorskih kapaciteta.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Formalno, Visoko učilište određuje upisne kvote na temelju nastavničkih i mentorskih kapaciteta. Mentorski kapaciteti dostaju za broj studenata koji napreduju u drugi dio programa kada se mentor službeno dodjeljuje (peti semestar ili ranije). Kvaliteta mentora je odgovarajuća, a njihovo radno opterećenje ne prelazi propisani maksimum. Visoko učilište jasno definira obaveze mentora i doktoranada.</p> <p>Upisni je prag, međutim, postavljen prenisko. Činjenica da je od 2006. godine manje od 1/3 doktoranada (96 od 306) završilo studij ukazuje na to da ih je na doktorski studij primljeno previše. Prema riječima prodekana, 2016. godine na studij je upisano oko 70 % prijavljenih kandidata, dok je preostalih 30 % odbijeno zato što nisu ispunjavali minimalne uvjete. Visokom se učilištu preporučuje kritičniji pristup odabiru kandidata te prihvaćanje samo najsposobnijih i najmotiviranijih kandidata koji studij</p>

	<p>upisuju s namjerom da ga završe. Vidi 3.2. za dodatne preporuke vezane uz upisne kriterije.</p>
<p>3.2. Visoko učilište određuje upisne kvote na temelju znanstvenih/umjetničkih, kulturnih, društvenih, gospodarskih i drugih potreba.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Stručnom povjerenstvu nisu predstavljeni valjani argumenti da se kvote određuju na temelju širih znanstvenih, kulturnih, društvenih i gospodarskih potreba. Čini se da se kvotama ne uzima u obzir niti vrlo niska stopa završnosti, niti činjenica da je samo 32 od 306 doktoranadanapredovalo u drugi dio programa.</p> <p>Visoko učilište navodi: „...osobe koje steknu doktorat znanosti na doktorskom studiju uglavnom nastavljaju rad u okviru sustava u kojima su bili u vrijeme kada su upisivali doktorski studij. Iz toga slijedi da je među osobama koje su završile doktorski studij vrlo malo nezaposlenih.“ (Samoanaliza, str. 28). Također se navodi: „... radi se o procjenama koje se temelje na povratnim informacijama od strane završenih doktoranada.“ (Samoanaliza, str. 28). Očigledna su velika odstupanja između broja upisanih studenata i onih koji završavaju program. Podaci prikupljeni od nekolicine doktoranada koji su završili studij ne bi smjeli služiti kao argument za postojeće upisne kvote.</p> <p>Mišljenje je Povjerenstva da se na studij upisuje previše kandidata, što ukazuje na preblagu politiku upisa kojoj nije cilj privući samo najmotiviranije i najnadarenije studente. Visokom se učilištu preporučuje znatno kritičniji pristup izboru kandidata. Osim zadovoljavanja formalnih uvjeta (završen preddiplomski i diplomski studij prava, odgovarajući prosjek ocjena te znanje dva svjetska jezika), Visoko bi učilište trebalo uvesti i dodatne kriterije za upis. U Samoanalizi se navodi da su dodatni kriteriji propisani na razini studijskog programa: dvije preporuke sveučilišnih nastavnika, odnosno osoba koje su postigle izuzetne rezultate u pravnoj struci; znanstveno-istraživački interesi kandidata, koji se utvrđuju u razgovoru s pristupnikom i na temelju motivacijskog eseja, te radno iskustvo i stručna djelatnost pristupnika. Međutim, s obzirom na visok postotak upisa (70 % pristupnika) i temeljem razgovora koje je Povjerenstvo vodilo s nastavnim osobljem Fakulteta, mišljenja smo da se ti kriteriji ne primjenjuju ujednačeno.</p> <p>Povjerenstvo stoga preporučuje uvođenje dodatnih</p>

	<p>kriterija upisa, koji bi bili obavezni za sve. Obavezan razgovor s kandidatima trebao bi biti vođen jedinstvenim kriterijima za sve smjerove. Isto tako, pristupnik bi prilikom upisa trebao priložiti i svoj prijedlog ili plan istraživanja. Prijedlog ili plan istraživanja trebao bi sadržavati hipotezu ili temeljna istraživačka pitanja koja imaju potencijal razviti se izvorni znanstveni rad, a odražavaju interes kandidata za otkrivanjem novih znanja iz područja prava. Pristupnik bi na razgovoru trebao moći obraniti svoj prijedlog ili plan istraživanja. Preporuka je Povjerenstva da kandidat u toj fazi postupka već ima odabranog mentora. Dodatni obavezni kriterij mogla bi biti i preporuka sveučilišnog profesora ili istaknutog pravnika (ovaj je kriterij praktički neobavezan u ovome trenutku).</p> <p>Upisni kriteriji postavljaju ton cijelog studijskog programa. Povjerenstvo je stoga uvjereni da je potencijalnim kandidatima neophodno poslati poruku da su istraživanje i inovativno kritičko razmišljanje u samoj srži ovog doktorskog studija.</p>
<p>3.3. Visoko učilište određuje upisne kvote ovisno o dostupnom financiranju za doktorande, odnosno na temelju apsorpcijskih potencijala znanstveno-istraživačkih projekata ili drugih izvora financiranja.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Od 306 studenata, 289 samofinancira svoj studij, što je vrlo visoki broj. Samo se mali dio doktorskih istraživanja u cijelosti ili djelomično financira iz projekata, gospodarstva ili drugih javnih izvora. U Samoanalizi se navodi, „Većina polaznika doktorskog studija su samofinancirani doktorandi dok je manji dio polaznika financiran kroz znanstveno-istraživačke projekte.“ (Samoanaliza, str. 29)</p> <p>Preporuka je poduzeti ozbiljne korake kako bi se osigurali izvori sredstava za doktorska istraživanja onih studenata koji se ne financiraju iz projekata Hrvatske zaklade za znanost ili Ministarstva. Osim toga, smatramo da bi Visoko učilište trebalo nastojati omogućiti sudjelovanje u istraživačkim projektima svim doktorandima. Visoko učilište je izrazilo svoju namjeru da ostvari oba cilja, međutim, Povjerenstvu nije predstavljen nikakav konkretan plan.</p> <p>U više nam je navrata rečeno da većina studenata studira uz rad te da nemaju vremena za sudjelovanje u istraživačkim projektima. Povjerenstvo ovo smatra donekle problematičnim jer se doktorsko obrazovanje „temelji na istraživačkoj praksi, što ga suštinski razlikuje od prvog i</p>

	<p>drugog ciklusa“. Stav je Europske udruge sveučilišta (EUA) da je provođenje istraživanja ono što stvara i njeguje istraživački mentalni sklop (Preporuke Salzburg II, Europska udruga sveučilišta, 2010., str. 4).</p> <p>Vrlo je, stoga, važno da studenti steknu praktično iskustvo u istraživanju ako žele imati koristi od svog doktorskog studija. Ističemo dobru praksu koja je od ove godine pokrenuta na smjeru Europsko pravo u sklopu kolegija Metodologija istraživanja, gdje studenti prezentiraju svoja istraživanja kolegama te uz raspravu dobivaju povratne informacije. Smatramo da bi se takva praksa trebala uvesti na svim smjerovima.</p>
<p>3.4. Visoko učilište bi trebalo voditi računa o broju kandidata koje upisuje, kako bi svakome osigurao savjetnika (potencijalnog mentora). Od upisa do kraja doktorskog studija vodi se računa o tome da svaki doktorand ima održivi plan znanstvenog istraživanja te o dovršetku doktorskog istraživanja.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Premda je omjer student:mentor, kao i omjer svih upisanih doktoranada i njihovih mentora doista niži od 3:1, činjenica da se mentor formalno dodjeljuje tek u petom(a samo rijetko u trećem) semestru i dalje je ključna. Veliki se broj doktoranada zbog toga ne bavi istraživačkim radom tijekom prve dvije godine svog studija, što je u suprotnosti s ciljevima doktorskog obrazovanja. Napominjemo da je prema Europskoj udruzi sveučilišta „cilj doktorske izobrazbe ... njegovanje istraživačkog mentalnog sklopa, fleksibilnosti razmišljanja, kreativnosti i intelektualne autonomije kroz izvorni, konkretni istraživački projekt. Takav mentalni sklop stvara se u provođenju istraživanja.“ (Preporuke Salzburg II, Europska udruga sveučilišta, 2010., str. 4).</p> <p>Preporuka je Povjerenstva premjestiti fokus s nastavnog segmenta na istraživački rad. Vidi točke 2.1. i 4.1</p> <p>Visoko učilište navodi: „(...) savjetovanje i usmjeravanje upisanih polaznika zajednička je briga voditelja studija (smjera), svih nastavnika na pojedinom smjeru, referenta za poslijediplomske studije, tajnika studija i potencijalnog mentora.“ (Samoanaliza, str. 29). Pozitivno je da je tako širok raspon osoba posvećen dobrobiti studenata, no time se stvara i opasnost od raspršivanja odgovornosti. Stav je Povjerenstva da je mentor osoba koja bi trebala imati dubinski uvid u individualno istraživanje doktoranda od samog početka doktorskog studija. Preporuka je stoga da se svakome doktorandu mentor formalno dodijeli već kod upisa. Valja napomenuti da doktorandi s kojima je</p>

	<p>Povjerenstvo imalo prilike razgovarati pohvaljuju dostupnost i pomoć koju dobivaju od svojih mentora. Povjerenstvo, međutim, smatra da postoji potreba za boljim strukturiranjem mentorske podrške. Preporučuje se uvesti obavezani inicijalni sastanak mentora i studenta u prvih mjesec dana po upisu. Na ovome bi sastanku mentor i doktorand trebali pripremiti okvirni plan istraživanja. Mentor bi na početku svakoga semestra trebao odrediti nekoliko datuma za pojedine istraživačke zadatke koje bi doktorand obavljao, a koji mogu biti u obliku čitanja relevantne obavezne literature, pisanja članaka, prikupljanja podataka, itd. Mentor bi također trebao osigurati da je plan istraživanja izvediv i da doktorand kontinuirano, tijekom svakog semestra, razvija svoje zamisli. Komunikacija između mentora i studenta trebala bi ipak ostati fleksibilna; mentor bi trebao voditi dnevnik rada u koji bi bilježio datum, oblik i temu sastanka/razgovora s doktorandom.</p>
<p>3.5. Visoko učilište osigurava privlačenje zainteresiranih, nadarenih i visokomotiviranih doktoranada i iz inozemstva.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Činjenica da je na doktorskom studiju trenutno samo pet stranih studenata ukazuje na to da je potrebno uložiti veće napore u privlačenju studenata iz inozemstva. Visoko bi učilište trebalo na različite načine nastojati privući najbolje strane studente koji imaju interes za istraživačkim radom i ostvarenjem karijere u znanosti. Javni natječaj za upis, iako međunarodan, nije dostatan u ovu svrhu. Za početak, Visoko bi učilište moglo prikupiti iskustva onih sveučilišta koja uspijevaju privući motivirane strane studente te učiti iz njihovih primjera. Također bi se mogla odvojiti posebna sredstva za privlačenje i financiranje inozemnih studenata.</p> <p>Povjerenstvo je dobilo informaciju da Fakultet omogućuje inozemnim studentima pohađanje kolegija na stranom jeziku, no da postoje ograničenja u pogledu odabira kolegija. Umjesto ovakvog <i>ad hoc</i> rješenja, Povjerenstvo preporučuje poduzimanje i formalnih koraka u smjeru organiziranje nastave na engleskom jeziku. Vidi točku 2.8.</p>
<p>3.6. Postupak je izbora upisanih doktoranada javan i utemeljen na izboru najkvalitetnijih kandidata.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Premda se natječaj za upis objavljuje pravovremeno, a postupak je izbora kandidata javan, upisni kriteriji nisu definirani na način koji bi osigurao upis samo najboljih kandidata. Vidi 3.1. za dodatne preporuke Povjerenstva.</p>
<p>3.7. Visoko učilište osigurava razvidnost</p>	<p>Visoka razina kvalitete.</p>

<p>postupka izbora kandidata u skladu s objavljenim kriterijima, kao i postupka prigovora.</p>	<p>Postupak izbora kandidata je transparentan, dokumentiran i u skladu s objavljenim kriterijima. Postoji, isto tako, i transparentan postupak prigovora, s vremenskim ograničenjem za prigovor i odgovor.</p> <p>Ima, međutim, i prostora za poboljšanje. Visokom se učilištu preporučuje informirati odbijene kandidate da imaju pravo uvida u slabosti i snage svoje prijave te im, ako je moguće, davati smjernice kako unaprijediti plan istraživanja.</p>
<p>3.8. Postoji mogućnost priznavanja prethodnih postignuća doktoranada i kandidata za studij.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Iznimno se i uz određene uvjete omogućuje upis i osobama koje su završile neki drugi diplomski sveučilišni studij. Prema riječima nastavnog osoblja, ponekad se prilikom upisa s kandidatima provode razgovori, a u tom se slučaju u obzir uzima njihovo neformalno i informalno učenje.</p> <p>Povjerenstvo preporučuje da razgovori s kandidatima prilikom upisa budu obavezni te da se uzme u obzir njihovo prethodno neformalno i informalno učenje.</p> <p>Za dodatne preporuke vidi točku 3.1.</p>
<p>3.9. Prava i obveze doktoranda određene su odgovarajućim aktima visokog učilišta te ugovorom o studiranju koji osigurava visoku razinu institucijske i mentorske potpore doktorandima.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Doktorandi prilikom upisa potpisuju ugovor o studiranju kojim se utvrđuje status studenta, visina i rokovi za plaćanje školarine i ostalih naknada te prava i obveze ugovornih strana. (Samoanaliza, str. 30)</p> <p>Činjenica, međutim, da su prava i obveze doktoranda definirane odgovarajućim aktima Visokog učilišta te ugovorom o studiranju ne znači i da im se automatski osigurava visoka razina institucijske i mentorske potpore.</p> <p>Kao što je navedeno pod 3.4, doktorandi s kojima je Povjerenstvo imalo prilike razgovarati cijene pomoć koju dobivaju od svojih mentora. Doktorandi su imali malo pritužbi; istaknuli su da su mentori dostupni za konzultacije (premda neki konzultacije održavaju često, a drugi rijetko) i da su uvijek spremni dati savjet, ako ih student zatraži. Upućeni su u to kome se obratiti ako imaju pritužbu. Studenti redovito primaju pozive na razne događaje, no sredstva za sudjelovanje na konferencijama ili</p>

	<p>studijske posjete u inozemstvo vrlo su ograničena.</p> <p>Iako mentori rade dobar posao u kontekstu standardne prakse mentorstva, Povjerenstvo smatra da postoji potreba za boljim strukturiranjem mentorske i institucijske podrške doktorandima. Pohvalno je da su studentima „uvijek otvorena vrata mentora“, no to istovremeno znači da se angažman očekuje isključivo od studenta. Bez namjere da se zalaže za paternalistički pristup, Povjerenstvo smatra da bi studenti trebali dobiti više smjernica kako provoditi istraživanja. Doktorandi bi imali velike koristi od mentora koji bi ih pravilno usmjeravali od samog početka njihova studija. Za dodatne preporuke vidi točku 3.4.</p>
<p>3.10. Osigurana je institucijska podrška za uspješnu prohodnost doktoranda kroz doktorski studij.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Postojeći su mehanizmi institucijske podrške uspješnom napredovanju doktoranada nedostatni. Visoko učilište izravno financira istraživanja samo malog broja doktoranada. Isto tako, premda su studenti istaknuli da redovito primaju pozive za konferencije ili studijske posjete, sredstva za to vrlo su ograničena. Visokom se učilištu stoga preporučuje osigurati dodatna sredstava za doktorski studij te za sudjelovanje studenata na konferencijama.</p> <p>Studente je potrebno više poticati na objavljivanje, kao i na to da objavljuju zajedno sa svojim mentorima.</p> <p>Povjerenstvo smatra da i studenti koji se samofinanciraju trebaju dobiti istu institucijsku podršku kao i oni koji su zaposleni na Fakultetu.</p>
<p>4. PROGRAM I ISHODI DOKTORSKOG STUDIJA</p>	
<p>4.1. Sadržaj i kvaliteta programa doktorskoga studija u skladu su s međunarodno prihvaćenim standardima.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Doktorski je studij potrebno poboljšati tako da se težište umjesto na nastavu stavi na istraživanje; takav, kvalitetan istraživački doktorski program bio bi usklađeniji sa sličnim programima u drugim zemljama. U tom se smislu preporučuje:</p> <p>a) Implementacija mjere 2.5 Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (usvojene 2014.), u kojoj se kao cilj navodi postizanje istraživačke komponente od 80 %. Temeljem dostavljene dokumentacije i razgovora sa</p>

studentima, zaključak je Povjerenstva da bi Visoko učilište još dosta toga trebalo poduzeti u ovome pogledu. Neki su doktorandi istaknuli da do prihvaćanja teme doktorskog rada, odnosno imenovanja mentora, trebaju položiti i dvadesetak ispita.

- b) Veće je težište potrebno staviti i na doktorski rad kao glavni ishod doktorskog studija temeljenog na istraživanju. U ovome trenutku disertacija nosi samo 60 ECTS-a (uključujući i obranu rada), što je potrebno značajno povećati.
- c) Kolegiji bi se trebali izvoditi samo na prvoj godini te biti tako strukturirani da se mogu i položiti na prvoj godini, čime bi se doktorandima omogućilo više vremena za istraživački rad, odnosno rad na disertaciji u drugome dijelu programa. U ovome se trenutku neki kolegiji izvode na drugoj godini, a neki čak i kasnije. Budući da je posrijedi trogodišnji studij, ovakva situacija otvara pitanja o adekvatnosti raspodjele ECTS-a između nastavne i istraživačke komponente, kao i intenziteta samog istraživačkog rada na doktorskom studiju.
- d) Kod poučavanja studenata vještinama neophodnima za samostalan istraživački rad, potrebno je staviti dodatan naglasak na istraživačke metode i dizajn (oblikovanje) istraživanja, kako bi se osiguralo da su disertacije izrađene u skladu s međunarodnom praksom. Temeljem uvida u uzorak doktorskih radova, Povjerenstvo zaključuje da bi više pozornosti trebalo posvetiti oblikovanju i provedbi istraživanja.
- e) Kod oblikovanja kurikula i izrade kolegija treba izbjeći ponavljanje sadržaja iz prethodnih ciklusa studija. Studenti su istaknuli da na nekim kolegijima ponavljaju već usvojena znanja, što korisnim smatraju samo studenti koji su završili neki drugi studij. Studenti prava ne vide prednost ovakve prakse. Povjerenstvo ih u tome podržava; potrebno je napraviti jasnu razliku između doktorskog i nižih razina studija. Drugim riječima, potrebno je treba donijeti jasnu odluku da je posrijedi doktorski studij temeljen na istraživačkom radu, a ne kombinacija doktorske i Master razine. Kombinirani pristup neizbježno otvara pitanja o kvaliteti doktorske komponente studija i njegova odnosa s diplomskim studijem.
- f) Preporuka je uvesti sustav gdje se doktorandu mentor dodjeljuje odmah po upisu i gdje je za upis potreban već definiran prijedlog istraživanja. Na taj bi se način od samog početka stavio naglasak na istraživanje.

	<p>g) Kako bi se osigurao kvalitetan doktorski studij temeljen na istraživanju, preporuka je odabirati kandidate na osnovu njihovih istraživačkih vještina i potencijala. Trenutni uvjeti omogućuju upis kandidata bez odgovarajućih pokazatelja o njihovim sposobnostima i potencijalima.</p>
<p>4.2. Ishodi učenja navedeni na razini studijskog programa i njegovih segmenata u skladu su s razinom 8.2. HKO-a. Njima se jasno opisuju kompetencije koje će doktorandi steći tijekom dokorskog studijskog programa, uključujući i etičke zahtjeve provođenja istraživačkog rada.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Iako većina ishoda učenja programa nedvojbeno ispunjava ovaj kriterij, preporučuje se sljedeće:</p> <p>a) Kao što je navedeno pod točkom 4.1., ishodi učenja programa trebali bi odražavati jasnu usmjerenost na znanstveno-istraživački rad umjesto utvrđivanja nastavnih sadržaja s nižih razina.</p> <p>b) Veću bi pozornost trebalo posvetiti postizanju visokih etičkih standarda kao važnog segmenta takvih ishoda. Zadovoljenje tih standarda ne smije biti samorazumljivo, već se mora aktivno poticati. Iz razgovora s mentorima i studentima, Povjerenstvo je zaključilo da se dobra praksa u ovome pogledu uzima kao nešto samo po sebi razumljivo, umjesto da se nastoji primijeniti na razinu cijele institucije.</p>
<p>4.3. Ishodi su učenja dokorskoga studija logički i jasno povezani s ishodima učenja pojedinih nastavnih sadržaja, mentorskog i istraživačkog rada.</p>	<p>Visoka razina kvalitete.</p> <p>Ishodi učenja navedeni u Samoanalizi vrlo su kvalitetni. Ponovno, međutim, naglašavamo potrebu promjene fokusa s nastave na istraživanje, kako bi se osiguralo da se ti ishodi ostvaruju za doktorski studij koji se temelji na znanstveno-istraživačkom radu.</p>
<p>4.4. Programom dokorskog studija postižu se ishodi učenja i kompetencije u skladu s razinom 8.2. HKO-a.</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Središnji bi fokus dokorskog studija utemeljenog na istraživanju trebao biti rad na visokokvalitetnoj disertaciji (koja se temelji na dobro postavljenim, društveno relevantnim istraživačkim pitanjima/hipotezama, uz korištenje odgovarajućih metoda, analiza relevantnih izvora i standarda citiranja). Ishodi učenja trebali bi biti s time usklađeni.</p> <p>U tu je svrhu potrebno izmijeniti omjer nastavnog i istraživačkog segmenta u programu, u korist potonjeg. Vidi i 4.1.</p>
<p>4.5. Nastavne su metode (i raspodjela ECTS-a, ako je definirana), prikladne razini 8.2. HKO-a i osiguravaju postizanje</p>	<p>Potrebna su poboljšanja.</p> <p>Premda se interaktivne metode i poučavanje usmjereno na</p>

jasno definiranih očekivanih ishoda učenja.	studenta koriste na nekim kolegijima, i dalje prevladava nastava <i>ex-cathedra</i> , što je potrebno izmijeniti. Značajan broj nastavnika uviđa prednost drukčijih metoda poučavanja, a to bi trebalo poticati među svim nastavnicima, posebice s obzirom da je cilj studija osposobljavanje neovisnih istraživača i da su studentske grupe na doktorskom studiju razmjerno male (što omogućuje više interakcije i veću odgovornost samih studenata).
4.6. Program omogućuje stjecanje generičkih (prenosivih) vještina.	Potrebna su poboljšanja. Iako poslodavci i alumniji imaju pozitivan stav prema vještinama koje se na studiju stječu, postoji prostor za poboljšanje. Veći je naglasak potrebno staviti na prenosive vještine (poput etičkih vještina i vještina pisanja).
4.7. Nastavni su sadržaji u funkciji trenutačnoga i budućega istraživačkog rada i osposobljavanja doktoranda (individualni plan nastave, generičke vještine i dr.).	Potrebna su poboljšanja. Na razini programa i pojedinih smjerova izvodi se širok raspon obaveznih i izbornih kolegija, a neki su od njih - prema riječima studenata - sadržajno repetitivni. U tom je kontekstu potrebno razmotriti jesu li svi kolegiji korisni ili čak potrebni za izradu doktorskog rada. Doktorandi ističu da neke kolegije ipak mogu prilagoditi svojim istraživačkim potrebama. Ovo bi se trebalo osigurati na razini cijeloga programa, odnosno kolegiji bi trebali biti izravno vezani uz doktorsko istraživanje.
4.8. Program osigurava kvalitetu međunarodnom povezanošću i mobilnošću nastavnika i doktoranda.	Potrebna su poboljšanja. S obzirom na trenutnu razinu međunarodne povezanosti, ovome se kriteriju ne može dati oznaka „visoke kvalitete“. Premda postoje mogućnosti i financijska sredstva za međunarodnu razmjenu, zbog visokog radnog opterećenja nekih nastavnika korištenje tih mogućnosti nije uvijek izvedivo. Što se studenata tiče, preporučuje se poticati ih, možda čak i uvjetovati da koriste mogućnosti međunarodne razmjene kako bi obogatili svoje iskustvo studiranja i proširili perspektivu. Smanjenjem obima nastave, veća bi se pažnja mogla posvetiti internacionalizaciji na korist studenata. Većina ugovora o suradnji relativno je recentna; ovo ukazuje na pozitivan smjer ka većoj internacionalizaciji Fakulteta, u čemu treba ustrajati.

NAPOMENA: PREPORUKE STRUČNOG POVJERENSTVA AKREDITACIJSKOM SAVJETU AGENCIJE I OZNAKA KVALITETE

Zadaća je stručnog povjerenstva u reakreditaciji doktorskih studija višestruka. Povjerenstvo ili dio povjerenstva koje odlazi u posjet visokom učilištu izrađuje prijedlog izvješća na temelju samoanalize, posjeta i popratne, relevantne dokumentacije. Prijedlog izvješća usvajaju svi članovi povjerenstva jednoga grozda, a predsjednik povjerenstva grozda zadužen je za usklađivanje razine ocjenjivanja.

Stručno povjerenstvo u izvješću donosi procjenu zadovoljava li visoko učilište na doktorskom studijskom programu propisane zakonske i podzakonske uvjete, zadovoljava li dodatne/preporučene uvjete koje je utvrdio Akreditacijski savjet Agencije te ima li pozitivnu, odnosno zadovoljavajuću ocjenu kvalitete prema kriterijima ovoga dokumenta. Uz to stručno povjerenstvo obvezatno mora izraditi preporuke za unapređenje kvalitete.

Na temelju procjene svih navedenih elemenata, stručno povjerenstvo može predložiti Akreditacijskom savjetu Agencije: izdavanje potvrde o ispunjavanju uvjeta; pismo očekivanja s rokom uklanjanja nedostataka do tri godine ili uskratu dopusnice.

Ako stručno povjerenstvo procijeni da visoko učilište svojim doktorskim programom ne zadovoljava zakonske i podzakonske uvjete ili da je kvaliteta izvođenja programa narušena (ne zadovoljava dodatne/preporučene uvjete Akreditacijskog savjeta ili je ocjena kvalitete jako loša), ono treba predložiti uskratu dopusnice.

Ako stručno povjerenstvo smatra da su zakonski i podzakonski uvjeti zadovoljeni, ali je kvaliteta narušena u određenim (gore navedenim) elementima te kako se utvrđeni nedostaci mogu ispraviti u roku do tri godine, ono treba predložiti pismo očekivanja.

Ako stručno povjerenstvo smatra da su svi zakonski, podzakonski i dodatni/preporučeni uvjeti zadovoljeni, a ocjena kvalitete zadovoljavajuća, odnosno da studijski program ispunjava pravilno zacrtane ishode učenja za tu razinu i područje znanosti, ono može predložiti izdavanje potvrde te obvezati visoko učilište na unapređenje kvalitete u okviru naknadnog praćenja i izvještavanja Agenciji.

Konačno, ako je stručno povjerenstvo, prema gore navedenim kriterijima, predložilo izdavanje potvrde o ispunjavanju uvjeta te je procijenilo kako se, osim minimalnog praga kvalitete studijskog programa, odnosno razine kvalifikacijskog okvira, program treba prepoznati kao doktorski program „visoke razine kvalitete“, tada ono Akreditacijskom savjetu može predložiti da Agencija takvu doktorskom programu dodijeli oznaku kvalitete „visoka razina kvalitete“. Time Agencija, uz suglasnost Akreditacijskog savjeta, visokom učilištu dodjeljuje pravo uporabe oznake u akademsku i promidžbenu svrhu.

Oznaka kvalitete „visoka razina kvalitete“ ne može se predložiti odnosno dodijeliti programu ni visokom učilištu koje ne zadovoljava sve zakonske i podzakonske uvjete navedene u ovom dokumentu i sve dodatne/preporučene uvjete Akreditacijskog savjeta. Osim navedenog, ocjena kvalitete programa treba odražavati visoku razinu kvalitete na način da je najmanje polovica potkriterija u svakom kriteriju ocjene kvalitete ocijenjena kao visoka razina kvalitete. Akreditacijski savjet Agencije donosi konačno mišljenje o dodjeli oznake. Sadržaj i oblik oznake kvalitete propisat će Agencija svojim općim aktom.

Akreditacijski savjet Agencije na sjednici razmatra završno izvješće sa svim preporukama i prijedlozima te o njemu donosi mišljenje. Agencija na temelju prethodnog mišljenja Akreditacijskog savjeta donosi akreditacijsku preporuku ministru nadležnom za znanost i visoko obrazovanje te po primitku ministrove konačne odluke o ishodu postupka dodjeljuje oznaku „visoke razine kvalitete“.